

Aksjonsforskning for lærere i fokus på Zanzibar

- De fleste prosjekter som mottar bistand, gjennomfører evalueringer i midten og mot slutten av prosjektperioden. Enkelte ganger er evalueringen sett på som en byråkratisk nødvendighet. NFU Norge var imidlertid opptatt av å sikre at evalueringen av det inkluderende utdanningsprosjektet forbundet støtter på Zanzibar, skulle være mer nyttig enn som så.

Det skriver Said Juma ved det statlige universitetet i Zanzibar og Ingrid Lewis, som arbeider i EENET – Enabling Education Network – et internasjonalt nettverk om inkluderende opplæring som er åpent for alle.

I artikkelen (se henvisning avslutningsvis) viser forfatterne til at evalueringen ble gjennomført i 2013, ett år før prosjektperioden skulle være over. - Dermed ble det tid til å foreta justeringer slik at prosjektet kunne nå sine mål og bli mer bærekraftig. Den eksterne konsulent som gjennomførte evalueringen, anbefalte å introdusere aksjonsforskning på skoler for å bygge lærernes selvtillit og ferdigheter innen inkluderende opplæring. På den måten kunne de supplere det de ellers fikk ut av korte, formelle kurs.

I det følgende beskriver vi først starten på aksjonsforskningsprosessen, før vi reflekterer over de langsiktige fordelene den har ført til for inkluderende opplæring på Zanzibar.

Hvorfor aksjonsforskning?

Evalueringen viste at mye godt arbeid allerede var gjort på opplæring av lærere om inkluderende utdanning. Opp-læringen hadde imidlertid en tendens til å være mer teoretisk enn praktisk. Departementet for Kunnskap og Yrkesopplæring (heretter kalt kunnskapsdepartementet) manglet imidlertid kapasitet til å rulle ut denne opplæringen til alle lærerne, og gi dem løpende praksis-orientert støtte.

Aksjonsforskning ble anbefalt for å bygge lærernes selvtillit og kapasitet til problemløsning i forhold til inkluderende opplæring. Det var også anbefalt som et verktøy for å hjelpe lærere, foreldre og barn til å jobbe sammen for å

skape inkluderende skoler, dele erfaringer og ideer, og redusere (men ikke helt fjerne) behovet for ekstern opplæring og råd fra kunnskapsdepartementet. Knappe midler kan dermed brukes til mer målrettet opplæring og støtte.

Hvordan startet aksjonsforskningen?

NFU hyret Enabling Education Network (EENET) til å gi grunnopplæring om aksjonsforskning til enheten for Inkluderende

Utdanning og Livsferdigheter (heretter kalt inkluderende utdanningsenheten) i kunnskapsdepartementet. Målgruppen var nyrekrutterte, inkluderende opplæringsrådgivere og ressurslærere i tillegg til noen representanter fra lærerutdanningsinstitusjoner. Inkluderende utdanningsenheten besluttet å prøve ut aksjonsforskning på Kiswandui barneskole på Unguja og Michakaini 'A' barneskole på Pemba.

Et fire-dagers kurs ble gjennomført av en internasjonal og en lokal konsulent. Det var utarbeidet aktiviteter deltakerne kunne arbeide med. Målet var både å forklare teorien og demonstrere ulike typer verktøy som kan brukes i aksjonsforskning. Slike verktøy kan for eksempel være bilder som utgangspunkt for refleksjon, tankekart og andre diagram-baserte verktøy, gruppediskusjoner osv.

Kurset inkluderte også et besøk til Kiswandui barneskole, der deltakerne prøvde ut viktige ferdigheter som observasjon, fokusgruppe og intervju. Fokusspørsmålet for besøket var "deltar alle barn i læringsprosessen?". Kursdeltakerne var delt inn i åtte små grupper, hver tildelt en bestemt oppgave. Det var for eksempel å observere en klasse

med fokus på undervisningsteknikk, intervju rektor eller gjennomføre en fokusgruppe med lærere/barn/foreldre.

Etter besøket laget gruppene plakater som med ord, diagrammer og tegninger sammenfattet hva de hadde lært om når alle barn deltar i læringsprosessen. To og to grupper gikk deretter sammen for å sammenligne funn, finne likheter og motsetninger og komme fram til hvilke opplysninger de fortsatt hadde behov for å samle.

De oppdaget noen interessante forskjeller. Det gjaldt for eksempel mellom undervisningspraksisen lærerne rapporterte at de brukte i fokusgruppene og hva som ble observert i klassene. Etter at alle de åtte gruppene funn ble sett under ett, ble det avdekket et bredt spekter av problemstillinger som kunne bli tema for videre aksjonsforskning. Deltakerne identifiserte også viktigheten av å utforske og forstå et bredere spekter av perspektiver før de definerer et problem og søker løsninger.

Implementere aksjonsforskning

I mange situasjoner ville historien sluttet her: Deltakerne ville ha fått med seg litt teoretisk kunnskap og praktisk erfaring med aksjonsforskning, og skolebesøket ville stått igjen som et relativt hypotetisk eksempel. I dette tilfellet inkluderte opplegget imidlertid aktiviteter som skulle sikre at deltakerne fortsatte med å øve seg på aksjonsforskning, og at den besøkte skolen fikk videre oppfølging.

Som et neste skritt i prosessen fikk alle deltakerne i oppgave å utvikle prosjektplaner for aksjonsforskning der de tar tak i en sak de har forsøkt å håndtere på egen arbeidsplass. EENET og den lokale konsulenten tilbød seg å være

Engasjerte kursdeltakere.
Foto: Elise Bjåstad

tilgjengelig med råd og støtte i prosessen med å gjennomføre disse prosjektene.

En gruppe bestod av personer som underviser lærere på Zanzibar i tillegg til en representant fra et annet NFU-finansiert inkluderende utdanningsprosjekt i Malawi (fra PODCAM). De opprettet en felles aksjonsforskningsplan der de skulle rette søkelyset på hvorfor barn med nedsatt funksjonsevne dropper ut av skolen. Dette kan føre til spennende læring på tvers av land som vi håper å publisere i en fremtidig utgave av *Enabling Education Review!*

Den valgte pilot-skolen

Assisterende rektor ved Kiswandui barneskole deltok også på kurset og ordnet det praktiske i forbindelse med skolebesøket. Ved denne skolen skal det prøves ut aksjonsforskning mer intensivt. Det skal bygges videre på den innsikten som ble samlet av kursdeltakerne, med støtte fra inkluderende utdanningsrådgivere og ressurslærere i sitt distrikt, som også deltok på trening.

Det var ikke realistisk å forvente at assisterende rektor og den inkluderende utdanningsrådgiveren skulle videreforme innholdet fra kurset til andre lærere ved Kiswandui barneskole, ettersom de selv hadde svært begrenset erfaring med aksjonsforskning. Den

lokale konsulenten holdt derfor et nytt kurs med 10 av lærerne på den valgte pilot-skolen, der assisterende rektor og den inkluderende utdanningsrådgiveren også deltok. De bidro til læringsprosessen, og fikk ytterligere mulighet til å reflektere over og utvide det de hadde lært uken i forveien.

På slutten av dette kurset hadde lærerne kommet fram til emnet de ville undersøke – som var bruk av undervisnings- og læringsmateriell for inkludering. De fant ut hvilke aktører de trengte å involvere i prosessen, og planla aktiviteter som skulle skje som del av aksjonsforskningen. Den lokale konsulenten tilbød seg å opprettholde kontakten med pilot-skolen og bidra ved spørsmål eller utfordringer.

Den samme prosessen ble deretter gjentatt med inkluderende utdanningsrådgivere, ressurslærere og en pilot-skole på Pemba (den minste av de to øyene). Hensikten var blant annet å sikre at nøkkelpersonell på begge øyer var involvert. Etter at aksjonsforskningsteamet var etablert, besluttet pilot-skolen på Pemba å fokusere sitt første aksjonsforskningsprosjekt på temaet skulking på skolen.

En samling for å dele erfaringer på hver av pilot-skolene var planlagt senere samme år. Dette for å tilby en plattform der deltakerne kan utveksle erfaringer med aksjonsforskning, dis-

Gruppesamtale.
Foto: Elise Bjåstad

kuterer case-studier, mulige løsninger i tillegg til å gi hverandre råd.

Lærerutdanningsverktøy

Aksjonsforskning i skolen kan ikke erstatte behovet for å gi lærere opplæring av høy kvalitet. Dette verktøyet kan likevel bidra til at lærerstudenter blir tryggere problemløsere og samarbeider tett fra starten av sin undervisningskarriere. Muligheten for å innføre aksjonsforskning på lærerhøgskoler og universiteter på Zanzibar blir derfor nå diskutert.

For å sikre at aksjonsforskningen vedvarer, har inkluderende utdanningsenheten valgt en medarbeider som skal være ansvarlig for å følge opp prosessen videre. Avdelingen for Lærerutdanning deltok i diskusjoner om hvordan de kan bidra til videreføring av aksjonsforskningen, Avdelingsdirektøren ga på sin side uttrykk for forpliktelse til å gjennomføre aksjonsforskning i inkluderende opplæring, skriver Said Juma og Ingrid Lewis.

(Artikkelen er oversatt av Elise Bjåstad i NFU)

Denne artikkelen ble først publisert av EENET i *Enabling Education Review Issue* 3. desember 2014 og er lagt ut på www.eenet.org.uk